

SOS Barn

vintern 2018

” TJAT ÄR NÅGOT
AV DET FINASTE VI
KAN GE VÅRA BARN.”

Catharina Gehrke om barns behov av
en vuxen som bryr sig i alla lägen

*Mjöl räddade
Bettrys familj:*

Bullar som brödföda

Tvillingarna förlorade allt
**NU FÅR DE VARA
BARN IGEN**

Marocko
**SMART SKOLA
STÄRKER ELEVER**

Albanien
**SÅ PEPPAS
PAPPORNA**

Något av det finaste vi kan ge våra barn

INNEHÅLL

04/KRAFTEN I EN BULLDEG

Mjöl räddade Bettys familj

08/SÅ FUNGERAR SPARLÅNEGRUPPER

09/VÄGEN MOT VUXENLIVET

Nytt ungdomscenter i Ukraina

10/TVILLINGARNA SOM ÖVERGAVS

Gita och Sunita fann tryggheten i barnbyn

13/LEK SOM LÄKER

Plats för lek ger trygghet vid katastrofer

14/SMARTA KLASSRUM

Digital satsning på unga i Marocko

16/PSYKOLOG TERESA NGIGI

Därför utbildas personal i traumahantering

17/NÄR BARNEN FRÅGAR

Tips hur du kan prata med barn om krig och katastrofer

TJAT ÄR KANSKE inte det första man tänker på som något fint. Det är jobbigt för både den som hör det och för den som ger det. Men att tjata på sitt barn är att bry sig i alla lägen. Tjatat ser till att våra barn lär sig saker, växer och får trygghet i vardagen. Min numera vuxne son har fått mycket – och kärleksfullt – tjat från mig. Tjat om att packa skolväskan, göra läxorna och att hjälpa till

”

hemma. Han ville gärna skjuta upp saker, »jag ska bara« hette det. Idag är han en trygg och ansvarstagande person som vuxit upp med vetskapen att jag alltid står bakom honom, att han aldrig är ensam. Den vetskapen är inte självklar för de 220 miljoner barn i världen som har förlorat eller riskerar att förlora sina föräldrars omsorg. Det vill vi ändra på. Det är alltid barnen som drabbas hårdast vid krig och katastrofer. Tack vare att vi har verksamhet på många håll kan vi snabbt vara på plats.”

Just nu pågår många katastrofer i världen. En jordbävning och tsunami i Indonesien, en tyfon på Filippinerna och krig som skördar dödsoffer dagligen. Det är alltid barnen som drabbas hårdast vid krig och katastrofer. Tack vare att vi har verksamhet på många håll kan du läsa om våra barnvänliga platser och hur vi arbetar med traumabehandling i några av världens mest utsatta områden.

I tidningen får du också möta tvillingarna Gita och Sunita som förlorade båda sina föräldrar på kort tid och tappade tron på vuxenvärlden. Idag bor de i en av våra barnbyar och har en mamma som ger dem omsorg, trygghet – och kärleksfullt tjat.

Tack för att du som fadder bidrar till att fler barn får växa upp med vetskapen om att det finns en vuxen som står bakom dem i alla lägen.

Varma hälsningar
Catharina Gehrke,
Generalsekreterare
SOS Barnbyar Sverige

FOTO: BERTIL STRANDELL

**SOS BARNBYAR
SVERIGE**

Kontakta oss

SOS Barnbyar
Box 17 256, 104 62 Stockholm
08 – 545 832 00
info@sos-barnbyar.se

UTGIVARE: SOS BARNBYAR 2018
KONTAKT: INFO@SOS-BARNBYAR.SE
REDAKTÖR: JOHANNA PERWE
ART DIRECTOR: FORM-E-LETT
OMSLAGSFOTO: PAAL AUDESTAD
TRYCK: ÄTTA.45 TRYCKERI AB
PAPPER: AMBER GRAPHIC

Namnen på barnen som är med i tidningen är ändrade av integritetsmässiga skäl.

Agnes, som är med i vårt ungdomsråd, vill stärka barns rättigheter.

FOTO: LEONORA BARCLAY

När barnen får säga sitt

REPRESENTANTER från SOS Barnbyars ungdomsråd var nyligen inbjudna av FN:s barnrättskommitté i Geneve för att diskutera ämnet "Skydda och stärka barn som rättskämpar". Totalt var ett 60-tal barn från hela världen på plats och delade med sig av sina historier och önskemål för experter och beslutsfattare på området. Agnes, 12, en av representanterna ur ungdomsrådet, berättade om sin roll som barnrättskämp. Hon har själv vuxit upp i våra program och sa vad hon tycker behövs för att stärka barns rättigheter i framtiden.

– Inte alla barn har det så bra som jag har. Det motiverar mig att engagera mig för att alla barn ska ha samma rättigheter. Alla ska ha möjligt att försvara sig själva.

Du vet väl att du kan följa oss i sociala medier? Där lägger vi löpande ut nyheter, filmer och berättelser från vår verksamhet. Ju fler vi blir, desto större skillnad kan vi göra tillsammans.

FN SÄTTER BARNEN I FOKUS

I november 2019 förväntas FN för första gången att anta en resolution som omfattar barn som förlorat förälders omsorg. Under året kommer vi därför att uppmärksamma målgruppens behov i en global kampanj.

Tillsammans för hållbar utveckling

Vi arbetar utifrån FN:s hållbarhetsmål, Sustainable Development Goals 2030, som bland annat slår fast att extrem fattigdom ska vara utrotad 2030. Det är framför allt sex, av de totalt 17 målen, som vi fokuserar på.

Effekter

Läs mer om vad vi åstadkommit i SOS Barnbyar Sveriges effektrapport 2017 på sos-barnbyar.se/effektrapport-2017

87 % av de som bodde hos en barnbymamma som barn och nu vuxit upp lever idag under stabila och trygga förhållanden.

76 % av de barn som bor med en barnbymamma har utvecklats psykosocialt på motsvarande nivå som barn i samma ålder.

82 % av alla barn i skolåldern som gick i SOS Barnbyars utbildningsprogram har klarat sina studier, enligt medel/förväntan eller över medel/förväntan.

Kraften i en bulldeg

För två år sedan gick ingen av de nio barnen i skolan. Det här är historien om hur några säckar mjöl förändrade livet för en hel familj.

Text: *Kristin Stoltenberg* Foto: *Paal Audestad*

Bullarna är väldigt goda, försäkrar Betty som numera
längtar efter att få hjälpa till på lördagarna på marknaden.

VARJE MORGON går mamma Ines, 44 år, upp klockan fem. Hon blandar stora mängder mjöl, socker och vatten till en deg som hon låter jäsa hemma i huset i Livingstone i Zambia. Därefter placerar hon degskålen på huvudet och går ner till marknaden. Där gräddar hon plåt efter plåt med bullar i sitt marknadsstånd. Bullförsäljningen har ändrat livet för hela familjen, berättar dottern Betty, 12 år.

– Förut åt vi bara en måltid om dagen, nu äter vi tre. Jag har också börjat gå i skolan. Det är väldigt bra, säger Betty.

MJÖL PÅ KREDIT

Tidigare behövde barnen hjälpa sin mamma på marknaden istället för att gå i skolan. Det saknades helt enkelt pengar till skolböcker och skoluniformer. Mjölet som Ines behövde för att kunna baka och sälja bullar köpte hon på kredit. Överskottet var så litet att det bara räckte till lite mat. Förutom sina egna barn ansvarade Ines också för sina barnbarn och ett grannbarn som hade förlorat sina föräldrar. Familjen åt knappt en gång om dagen.

– Situationen var väldigt svår och det kändes smärtsamt att inte kunna försörja familjen. Jag jobbade så hårt jag kunde för att mina barn skulle få ett bättre liv.

Hela tiden försökte jag hitta sätt att tjäna pengar, så att barnen skulle slippa behöva tigga hos grannarna, säger Ines.

Det lilla som hennes make tjänade extra på ströjobb räckte inte långt.

TRE AVGÖRANDE FAKTORER

– Se på mig, suckar Ines. Jag har ju inte ens ett bra språk eftersom jag inte fick gå i skolan. Jag vill att mina barn ska få bättre förutsättningar. Jag vill att de ska få utbildning så att de kan försörja sig själva som vuxna. Nu har de äntligen möjlighet

till det, vilket jag är djupt tacksam över, säger Ines medan hon tittar in i ugnen för att se att bullarna inte bränns vid.

Ines minns datumet väl. Den 21 juli 2016 gick familjen med i SOS Barnbyars familjeprogram, som förebygger att barn förlorar sina föräldrars omsorg. I Livingstone är 374 familjer och nästan 2 000 barn med i programmet.

För Ines och hennes familj var det framför allt tre saker som var avgörande:

- SOS Barnbyar betalade för barnens skolgång.
- Ines gick med i en av SOS Barnbyars sparlånegrupper.
- Hon fick fyra 50-kilos mjölsäckar som lade grunden för en mer omfattande bullproduktion.

DRÖMMER OM ELEKTRISK UGN

Ines behöver inte längre köpa mjöl på kredit. Hon kan till och med lägga undan lite pengar vid sidan av. Hennes man följer numera oftare med till marknaden och familjen äter tre mål mat om dagen. Nu är åtta av barnen tillbaka i skolan.

– Jag klarar av att spara lite pengar. Målet är att köpa en elektrisk ugn. Så

De gen görs utanför huset. Därefter bär Ines ner den till marknaden där hon bakar ut och gräddar bullarna.

småningom får vi kanske råd att köpa ett större hus, säger Ines optimistiskt.

Idag sover de äldsta barnen hos grannen medan de yngre sover på filtar i ett av rummen. I det andra rummet sover Ines och hennes man. SOS Barnbyar ska nu ge paret ekonomisk vägledning i hur de kan utöka verksamheten och kanske starta ett eget bageri. Tanken är att se till så att familjen tryggt kan stå på egna ben, så att de så småningom kan lämna programmet.

VILL BLI LÄRARE

För dottern Betty betyder stödet från SOS Barnbyar inte bara att hon kan gå i skolan och att hon får ordentlig mat. Hon har också fått föräldrar som inte längre behöver lägga all sin tid på att oroa sig över familjens överlevnad. Nu tycker hon till och med att det är roligt att hjälpa till med bullbakningen en lördag. Ofta säljer de mellan 300–400 bullar om dagen, ibland säljer de även andra varor.

– Med utbildningen jag får nu så vet jag att jag kommer att kunna ta hand om mig själv som vuxen. Jag hoppas att jag en dag blir lärare, säger Betty. ●

*Betty heter egentligen något annat.

A young woman with dark hair is sitting on a wooden bed frame inside a tent. She is wearing a white, short-sleeved, patterned dress with small black figures. She is looking down at a newspaper she is holding open. A bright beam of light from a window on the left illuminates her face and the newspaper. In the background, there is a white, textured tent wall and a silver mesh net. To her right, there is a stack of colorful newspapers or magazines. A red garment is visible on the left side of the frame.

Betty vill gärna bli lärare och tycker att det är skönt att hon äntligen får gå i skolan.

Sparlånegrupper sätter fart på självförsörjningen

Sparlånegrupper är en del av SOS Barnbyars familjestärkande program. Genom utbildning och ett mindre lån som startkapital kan familjer som lever i utsatthet få rätt verktyg och kunskap som gör att de kan bli självförsörjande, självständiga individer.

Sparlånegrupperna består av familjer i fattigdom som saknar utbildning och arbete. Deltagarna får lära sig grundläggande ekonomi och marknadsföring. Dessutom utbildas de inom ett visst område – till exempel kaninuppfödning, storskalig brödproduktion eller handarbete – som de kan bygga sin verksamhet runt. Med hjälp av ett mikrolån eller annat stöd kan de starta ett eget företag. Så snart pengarna börjar rulla in kan de betala tillbaka lånet och sätta igång ett eget sparande. På sikt kan de ta ett nytt lån för att investera vidare i verksamheten, så att den kan utökas ytterligare. ●

EXEMPEL PÅ HUR EN SPARLÅNEGRUPP KAN FUNGERA:

1 Deltagarna får en utbildning i att lära sig baka bröd i större skala. Om de är analfabeter används skyltar med fotografier som utbildningsmaterial. Deltagarna får också lära sig grundläggande ekonomi och marknadsföring.

2 De får varsitt lån för att starta upp sin verksamhet. Ibland kan man även få mjölsäckar eller en ugn som stöd vid uppstarten. Varje familj driver sitt eget företag och de kan jobba tillsammans med andra familjer för att hjälpa varandra med brödbaket.

3 Antingen säljs brödet på den lokala marknaden eller så köps det av en större distributör som i sin tur säljer det vidare.

4 Pengarna börjar komma in. Nu kan familjerna ha råd att skicka sina barn till skolan. Deltagarna kan börja betala tillbaka på sitt lån och få ett nytt för att kunna utvidga sin verksamhet. Familjerna kan till exempel investera i en större ugn som gör det möjligt att utöka produktionen ytterligare.

Ukraina satsar på ungdomar

Nu har vi öppnat ett helt nytt ungdomscenter och -boende i Ukraina. Satsningen ska stärka ungdomar att uppnå ett självständigt liv.

Text: Johanna Perwe Foto: Miroslav Korol

UTMANINGARNA för de unga i Ukraina är omfattande. Arbetslösheten och fattigdomen är hög, tillgången till billiga bostäder dålig och många riskerar att hamna i missbruk. Allt detta sammantaget gör att de har svårt att etablera sig i samhället och nå självständighet. Enligt en enkät som vi genomförde i regionen för något år sedan känner så många som 98 procent av ungdomarna oro och rädsla inför framtiden.

Genom ungdomscentret, som ligger strax utanför centrala Kiev, får de nu stöd i att ta steget in i vuxenlivet. Det är öppet både för ungdomar i SOS Barnbyars program och för andra. På centret erbjuds bland annat

studievägledning, samtalsstöd och rådgivning. Ungdomarna tränas också i sociala färdigheter i sin väg mot att bli självständiga och självförsörjande vuxna. Ungdomscentret ligger i en före detta medicinklinik med goda kommunikationsmöjligheter, så att det ska vara lätt att ta sig dit.

Det planeras även ett mindre gruppboende för ungdomar på väg ut i vuxenlivet. Här ska de få träna på att klara ett eget hushåll, laga mat, hålla en budget etcetera. Allt med stöd från SOS Barnbyars ungdomsledare. Båda ungdomssatsningarna är gjorda med stöd från Akelius Foundation. ●

»Här ska de få träna på att klara ett eget hushåll, laga mat, hålla en budget etcetera.«

LEAVING CARE RUSTAR UNGA FÖR FRAMTIDEN

Ungdomar som vuxit upp i samhällsvård, på institution eller i familjehem, kan behöva extra stöd i att skapa ett självständigt liv när de fyllt 18 år. Våra program inom Leaving care ger dem

viktiga nätverk och verktyg på vägen mot att bli vuxna, självförsörjande individer.

De här ungdomarna är särskilt sårbara, eftersom de ofta har en ofullständig skolgång, sämre psykosocial hälsa än genomsnittet, och nästan alltid saknar det stöd och de nätverk som en familj ofta kan erbjuda för att få bostad och arbete. Programmen ska rusta dem för framtiden genom att till exempel öka deras kunskap om hur olika samhällsfunktioner samverkar.”

CV-skrivning och att träna sig i arbetsintervjuer.

NYTT PROGRAM I SVERIGE FÖR ENSAMKOMMANDE

Sedan 2017 driver vi ett nationellt Leaving care-program i Sverige för ensamkommande unga i nätverksboende. Syftet är att ge dem förutsättningar för att skapa sig en plattform för ett självständigt vuxenliv så att de kan lämna programmet när de fyllt 21 år. Verksamheten utgörs av ett professionellt mentorsprogram som utgår från ett ungdomscenter i nordöstra Göteborg.

FOTO: ANNA REHNBERG

»Det är viktigt att syskon
får vara tillsammans.
I början hade tvillingarna
bara varandra.«

I barnbyn får tvillingarna vara barn igen

Tryggheten rycktes bort från tvillingarna när deras pappa dog i en tragisk bilolycka och mamman övergav dem. Gita och Sunita stod helt ensamma och hade ingen vuxen som kunde ge dem den kärlek, omsorg och stabilitet som barn så väl behöver. Tack vare SOS Barnbyar bor de idag i en kärleksfull familj där de får vara barn på riktigt igen.

Text: *Julie Sofie V. Nilsen* Foto: *Nina Ruud*

Ibland måste man pigga upp läsläsningen med lite bus.

IDAG ÄR GITA OCH SUNITA åtta år och bor i en barnby i Nepal. Barnbymamman berättar att flickorna var mycket ensamma och olyckliga när de flyttade dit. I början höll de sig mycket för sig själva. De hade blivit övergivna sin mamma när deras pappa dog i en bilolycka. Tvillingarna hade tappat förtroendet för vuxenvärlden. De ville inte leka med de andra barnen och kände inte tillit till någon. Det tog tid för dem att öppna sig och att våga lita på att barnbymamman inte skulle överge dem.

– Det är viktigt att syskon får vara tillsammans. I början hade tvillingarna bara varandra, berättar hon.

Efter ett tag hittade de sin plats i barnbyn och förtroendet för de vuxna växte. Nu leker flickorna gärna med de andra barnen och tycker mycket om sin barnbymamma. De har fått egna sängar och ett sammanhang där de får vara barn på riktigt igen. De har en familj och lever ett vardagsliv med allt vad det innebär, med både kärlek och tjat.

NU BUSAR DE SOM ANDRA BARN

När tvillingarna kom till barnbyn var de yngst. Alla syskonen ville gärna leka med dem och tyckte att de var väldigt söta. Tvillingarna får fortfarande mycket uppmärksamhet av sina syskon.

– Gita och Sunita är väldigt omtyckta

”

Jag är helt säker på att flickorna kommer att bli självständiga som vuxna och få ett bra liv. Jag hoppas att de får jobba som sjuksköterskor eller lärare eftersom det är trygga jobb.”

av de andra barnen. Men de skojar också gärna med dem. Om det blir för mycket bus så måste jag säga till dem på skarpen, skrattar mamman.

Båda flickorna är eniga om att skolan är favoritstället. De gillar engelska och tycker om att göra läxor för att bli bättre. När de

är tillsammans går det sällan lugnt till.

– Om man ber den ena vara stilla, så fortsätter den andra att stöka runt och vice versa, berättar deras mamma.

Blir det för ostyrt så måste hon be dem lugna ner sig, vilket de tycker är lite jobbigt. Samtidigt så vet de att hennes tillsägelser är ett bevis på att hon bryr sig om dem. Att hon vill dem väl.

– Jag är helt säker på att flickorna kommer att bli självständiga som vuxna och få ett bra liv. Jag hoppas att de får jobba som sjuksköterskor eller lärare eftersom det är trygga jobb, säger deras mamma.

Tvillingarna är aktiva och har många drömmar. De gillar särskilt att sjunga och dansa, då är det mycket skratt och glädje.

SÅ HÄR HJÄLPER SOS BARNBYAR TVILLINGARNA

När flickorna kom till barnbyn följdes de upp noga för att se till så att de anpassade sig bra till sin nya omgivning. Livet i barnbyn är inte som vardagen de en gång hade, och det tar ofta tid för barn att hitta sitt nya sammanhang.

– Det är viktigt att de känner att de har en plats i hemmet och att de har en roll i sin nya familj. Då känner de sig

önskade och får en tillhörighet, berättar deras mamma.

Inget barn ska växa upp ensamt. Alla förtjänar en trygg och kärleksfull uppväxt. Som fadder bidrar du till att fler barn som tvillingarna får en vuxen som bryr sig och finns där i alla lägen. ●

SOS BARNBYAR
SVERIGE

NU...ÄR DET FAKTISKT
LÄGGDAGS
FÖR LÄNGESEN

Tjat. Kanske julens finaste gåva.

Att tjata är supertråkigt. Men också något av det mest omtänksamma du kan göra. För att orka tjata om sånt som skärmtid, läxor och läggtider är att bry sig på riktigt och finnas där för ett barn, varje dag.

Men 1 av 10 barn riskerar idag att växa upp ensamt. Utan en vuxen som tjatar, kramar och finns där. Det kan du göra något åt. I årets julshop kan du ge bort lite tjat, som ger fler barn en trygg uppväxt.

Som tack får du ett fint gåvobevis att ge bort i julklapp.

sos-barnbyar.se/jul

90
KONTO SVENSK
INSAMLINGS
KONTROLL

Lek som läker

När krig och katastrofer tar bort tryggheten, ser SOS Barnbyar till att det finns barnvänliga platser med utrymme för lek. Leken är viktig för bearbetning av trauman, säger barnpsykolog John Halse.

Foto: *Jens Honore*

I ETT FÖRSAMLINGSHEM i Les Cayes i Haiti har SOS-medarbetaren Nancy Toussaint samlat 50 barn i en stor cirkel. Bara två av församlingshemmets tre rum finns kvar. Det sista försvann i orkanen Matthew, som förstörde stora delar av Haiti i oktober 2016.

Innan leken börjar, ska självkänslan värdas. Nancy kallar upp barnen, ett efter ett, håller dem nära intill sig och ber dem presentera sig för de övriga i gruppen. Varje presentation avslutas med en entusiastisk applåd från alla som sitter i ringen.

SOS Barnbyar har varit med och upprättat barnvänliga platser i tre församlingshus som det här, i Les Cayes efter orkanen. Alla barn som kommer hit har på något sätt drabbats av katastrofen. Några har förlorat sitt hem, andra har mist familjemedlemmar, och ingen av dem har haft någon stabil eller trygg vardag sedan orkanen. Men på de barnvänliga platserna kan de för en stund glömma det jobbiga som hänt, och bara få vara barn igen.

LEK BEARBETAR OCH STÄRKER

Att upprätta barnvänliga platser är en central del av SOS Barnbyars katastrofinsatser. När ett barn slits upp från sin trygghet, på grund av krig eller katastrofer, försöker SOS Barnbyar göra plats för lek mitt i kaoset. Leken är enligt barnpsykologen John Halse barnets viktigaste verktyg till att bearbeta sitt trauma.

– Barn leker för att de leker. Det finns ingen baktanke med det. De gör det bara, och de kan gå upp så mycket i det att de glömmet tid och rum. För barn i krigszoner eller katastrofområden är leken en fristad där de bara får vara barn, mitt i kaoset.

I krig och katastrofer försöker

SOS Barnbyar att skapa förutsättningar så att barnen kan leka. Det kan vara aktiviteter som ett par timmars skolgång om dagen, lektugor, rollspel, målarverkstad eller allsång.

Enligt John Halse får barnens upplevelser ofta en central plats i leken.

– Man ser ofta barn som har upplevt krig, leka krig. Barn som har varit sårade, tar med sig det in i leken. Det är inget som de själva verkar reflektera över, men det hjälper till att bearbeta upplevelserna.

AVLASTAR DE VUXNA

Vuxna som har tid för barnen är ofta en bristvara under krissituationer. I kölvattnen efter krig och katastrofer behöver föräldrarna fokusera på praktiska göromål, som till exempel att få tag i ett nytt hem, återfinna familjemedlemmar och hitta ett sätt att försörja sig. Därför är det enligt John Halse mycket viktigt att barnen får det stödet av vuxna på annat håll.

– Föräldrarnas energi begränsar sig i de här situationerna till att överleva. Därför är barnvänliga platser med folk som SOS-medarbetare viktiga, eftersom de hjälper till att ta hand om barnen. ●

FAKTA: OM KATASTROFFONDEN

SOS Barnbyars katastroffond hjälper barn som drabbats av krig och katastrofer i hela världen. Katastroffonden säkrar att vi snabbt kan rycka ut med nödhjälp och upprätta barnvänliga områden. De senaste åren har stödet från fonden bland annat gjort det möjligt att hjälpa barn och familjer på flykt som drabbats av tsunamin i Indonesien, som flytt från kriget i Syrien och de som drabbats av jordbävningen i Ecuador.

Vill du stödja just katastrofer, ange "Katastroffonden" på inbetalningen när du skänker en gåva på plusgiro 90 02 29-6. Du kan också swisha ett bidrag till 123 32 00 714.

Här leker barn på den barnvänliga plats som byggdes upp efter jordbävningen i Ecuador 2016 då nästan 7000 hus förstördes.

Digital satsning på unga i Marocko

Digitalt lärande för en digital generation är namnet på SOS Barnbyars satsning som går ut på att höja den digitala kompetensen hos unga i Marocko. Elever ska lära sig att använda datorer som hjälpmedel i sitt eget lärande, vilket ökar chanserna till arbete i framtiden.

Text: Johanna Perwe Foto: Tania Thorngreen och Lydia Mantler

PROJEKTET TESTAS både på landsbygden och i mer centrala delar av landet. I samarbete med lokala aktörer och sponsorer har "smarta klassrum" utrustas med surfplattor och interaktiva skärmar. Eleverna får grundläggande utbildning i hur datorer används och vilka möjligheter som finns i den digitala världen.

”

Om barnen får ökad kunskap om datorer kan datorerna i sin tur hjälpa till att öka barnens kunskap.”

– Om barnen får ökad kunskap om datorer kan datorerna i sin tur hjälpa till att öka barnens kunskap, säger Jalila Manal på SOS Barnbyar som ansvarar för projektet.

BIDRAR TILL SKOLARBETET

Många av eleverna har inte tillgång till datorer

hemma. I klassrummet får de lära sig allt från grunden.

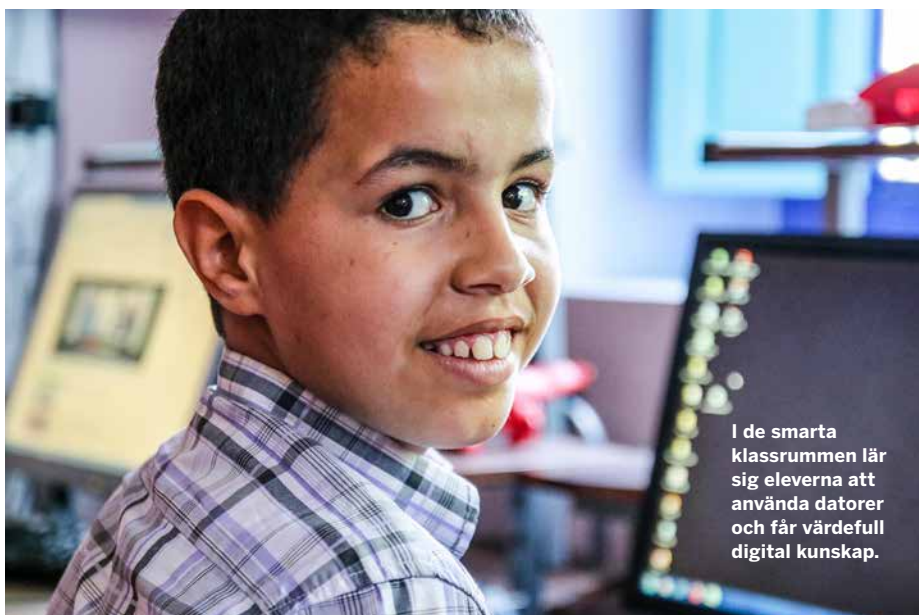
– Vi har fått installera massa saker och skapa ett eget mejlkonto. Vi har också lärt oss om Google och internet så att vi kan leta upp information och lära oss nya saker, berättar en flicka som deltar i projektet.

En pojke berättar att han redan har haft nytta av sina nya kunskaper.

– Jag har lång resväg hit men det har det varit värt. Att jag kan använda datorer har hjälp mig väldigt mycket i skolan.

INTEGRERAR ÄVEN DE VUXNA

Ett smart klassrum har även installerats i en av barnbyarna i Ait Ourir. Huvudsyftet med den satsningen är framför allt att lära barnbymammorna och övriga vårdnadshavare hur man kan använda datorer som hjälpmedel. Det bidrar till att integrera dem

I de smarta klassrummen lär sig eleverna att använda datorer och får värdefull digital kunskap.

i samhället och gör så att de kan leta upp viktig information som kan hjälpa dem i vardagen. Med ökad kunskap kan de också bättre stödja barnen i sin digitala utveckling.

– Förut kunde jag ingenting om datorer. Nu kan jag själv skapa dokument som kan vara till nytta i arbetet med barnen, berättar en mamma.

Projektet, som också har genomförts i Egypten, Benin och Elfenbenskusten, följer SOS Barnbyars strategi om att vara en digital organisation 2030 samt FN:s globala hållbarhetsmål *god utbildning för alla*.

– ”Digitalt lärande för en digital generation” ger våra ungdomar den nödvändiga kunskap som krävs för att ha en chans på dagens arbetsmarknad. Det skapar bättre förutsättningar för dem i framtiden, säger Jalila Manal. ●

Det är roligt att lära sig nya saker!

PROJEKTETS TRE BYGGSTENAR

- Grundläggande datorkunskap
- Digital kännedom
- Lärande genom digitala verktyg

Bibliotek ska få fler att läsa

SOS BARNBYAR har startat ett skolbibliotek i Togo för att stärka elever och personal i sju skolor. Dessutom ska en bokbuss hjälpa till att nå ännu fler elever i området. Projektet, som pågår till 2021, är tänkt att får fler elever att läsa. Tillsammans med lokal personal erbjuds åldersanpassade böcker och eleverna får stöd med läsning och boksamtal.

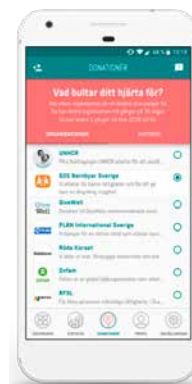
EXTRA BRA TANDHÄLSA

Bra tandhälsa är viktigt för att man ska må bra. Tack vare vårt samarbete med MARS Nordics har över 230 000 barn i Ghana och Botswana fått utbildning i mun- och tandvård, så att de lär sig att ta hand om sina tänder. Dessutom har företaget skänkt tandborstar och tandkräm till barnen och utbildat vuxna i

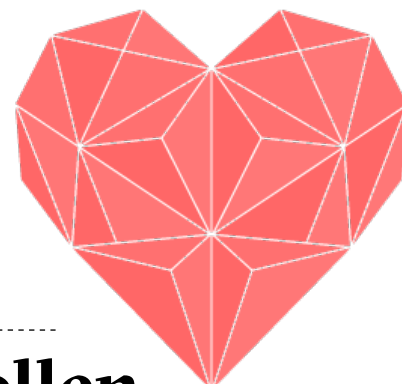
barnens närhet i mun- och tandvård, vilket ökar chanserna att barnens tandhälsa upprätthålls på sikt. Satsningen är en del av kampanjen *Tugga för skillnad* där MARS Nordics totalt skänkt över 23 miljoner kronor sedan starten 2013 genom att en del av försäljningen av tuggummit EXTRA tillfaller SOS Barnbyar.

Missa inte

Nu kan du stödja SOS Barnbyar varje gång du kollar på mobilen – utan att det kostar dig en krona. Tack vare vår samarbetspartner Bigheart kan du göra skillnad via annonsintäkter i mobilen.

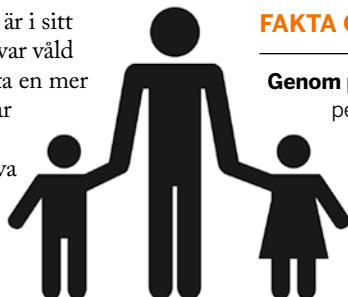

Genom att du tillåter annonser, antingen på din låsskärm eller ett kort ögonblick när du öppnar andra appar, genereras 80 procent av annonsintäkterna till ditt konto som du sedan skänker till valfri organisation. Appen finns att ladda ner både på Google Play och App Store.

Pappagrupper stärker papprollen

FORSKNING VISAR att ju tryggare papporna är i sitt föräldraskap, desto mindre risk för att de utövar våld i hemmet. För att uppmuntra pappor till att ta en mer aktiv roll i sitt föräldraskap har SOS Barnbyar i Albanien startat pappagrupper som träffas regelbundet. Man har redan kunnat se positiva effekter; papporna har fått närmare kontakt med sina barn, de tar ett större ansvar i hemmet och har byggt ett nätverk av andra pappor som de kan byta erfarenheter med.

FAKTA OM PAPPAGRUPPER

Genom pappagrupperna får pappor i Albanien möjlighet att dela sina personliga erfarenheter med andra. Dessutom arbetar grupperna aktivt med att öka kännedomen om bland annat barns rättigheter, våld i hemmet och utnyttjande av barn och vilka lagliga skyldigheter som föräldrar har gentemot sina barn. Pappornas självkänsla och självförtroende stärks genom gruppsamtal och de erbjuds också kurser i barns utveckling och hälsa, konfliktlösning, kommunikation inom familjen och positivt föräldraskap.

»Pappornas självkänsla och självförtroende stärks genom gruppsamtal ... «

Namn: Teresa Ngigi
Bakgrund: Psykolog som är specialiserad inom traumabearbetning.

Utbildning ger barnen trygghet och igenkänning

Teresa Ngigi är i Syrien för att utbilda SOS-anställda och andra socialarbetare i traumahantering.

– Om de vuxna saknar den här kunskapen kan det sluta med att de re-traumatiserar barnen istället för att hjälpa dem.

Text: *Torunn W. Gilje* Foto: *Timothy Spence*

❓ Varför är utbildning i traumahantering viktig för nödhjälpsarbetare?

– Barn behöver trygghet och igenkänning – två saker som saknas under krig och katastrofer. De reagerar annorlunda och har behov av annan typ av hjälp än vuxna. För hjälparbetare som inte har kunskap eller kompetens om detta blir det en utmaning att hantera barns specifika behov. Ofta ser vi att vuxna, utan avsikt, pratar eller uppför sig på ett sätt som re-traumatiserar barnen. Därför är det extremt viktigt att de som ska hantera barnen utbildas på det här området.

❓ Är det skillnad på trauman som uppstår efter en akut händelse jämfört med en långvarig katastrof eller krig?

– Vi skiljer mellan det vi

kallar utvecklat trauma, som sker över tid, och akut trauma, som kommer som följd av en fristående katastrof. Barn som lever med en konstant rädsla, oro eller ångest på grund av krig, epidemier eller extrem fattigdom är ofta anpassningsbara och utvecklar överlevnadsstrategier. De håller svåra upplevelser och händelser på avstånd och kan uppfattas opåverkade av det. Det är lätt att tänka att de är motståndskraftiga för att de har klarat sig trots det som de har varit med om. Men de får ofta långvariga hälsoproblem, både fysiska och psykiska, samt inlärningsproblem och problem med relationer, förklarar Ngigi.

– Akuta katastrofer, som jordskalv, kan förorsaka post-traumatisk stress. Barnen kan bli desorienterade, ha flash-

backs eller rädslor för att något liknande ska hända igen. De kämpar med att hitta tillbaka till det vanliga livet och får också i större grad fysiska och psykiska hälsoproblem på sikt.

❓ Hur arbetar SOS Barnbyar med barnen i Syrien och deras behov av psykologiskt stöd och hjälp?

– Genom utbildning av lokala socialarbetare och andra specialister kan vi stärka kapaciteten och nå ut till många flera barn och familjer som behöver den här hjälpen för att klara av att leva ett normalt liv igen. Vi utbildar personer som redan bor i området eftersom de känner till situationen och behoven bättre än folk som kommer utifrån.

❓ Varför är barnvänliga platser centralt i SOS Barnbyars nödhjälpsarbete?

– I våra barnvänliga områden får barn en paus från en krävande vardag och möjlighet till att bara vara barn i en skyd-

dad omgivning. Vi har anställda med kompetens som kan hjälpa barnen att bearbeta trauman. Många barn har problem med att sätta ord på vad de har upplevt, därför använder vi teckning, sång, dans och andra aktiviteter där barnen kan uttrycka sina känslor. Det är väldigt bra om föräldrarna eller andra personer som ansvarar för barnens omsorg kan vara med på någon av de här aktiviteterna, och ta del i arbetet med att bearbeta barnens och sina egna svåra upplevelser.

❓ Efter sju år med krig i Syrien, hur stora förhoppningar har du när det gäller möjligheten till att skapa en positiv förändring för de här barnen?

– Jag har alltid hopp. Men jag är inte blåögd. Vi måste inse att det här är en lång och krävande process. Kriget fortsätter och barnen skadas igen och igen. Det vore naivt att tro att vi ska klara av att lösa de här problemen inom en snar framtid.

Vi utbildar personer som redan bor i området eftersom de känner till situationen och behoven bättre än folk som kommer utifrån.”

Under hösten 2018 har media rapporterat mycket från jordbävningen och tsunamin i Indonesien vilket kan ha väckt frågor eller skapat oro hos barnen.

”Man ska prata med barn om krig och katastrofer”

Det är omöjligt att undanhålla krig, jordskalv och terroristattacker från våra barn när bilder sköljer över oss från teve, internet och dagstidningar. Men hur pratar vi om de här sakerna med barn utan att skrämma dem?

BARNPSYKOLOG Margrethe Brun Hansen ger här fyra viktiga tips på hur du kan stötta barn i mötet med katastrofer och andra svåra händelser som pågår runt om i världen.

SÅ HÄR KAN DU PRATA MED BARN OM DET SVÅRA:

- 1 ÖVERFÖR INTE DIN EGEN ORO PÅ BARNEN.** Som vuxna blir vi också påverkade och oroliga av de bilder som syns i media. Men barn märker när vuxna blir rädda. Det är därför viktigt att vi inte överför våra egna rädslor eller obehag på barnen.
- 2 TA KONTROLL ÖVER TEVE OCH INTERNET.** Även om vi inte kan avskärma barnen från världens olyckor så kan vi försöka att kontrollera vad barnen blir utsatta för genom teve, tidningar och sociala medier. Små barn ska undvika att se nyheter. Barn i tidig skolålder bör kunna se nyheter i sällskap av en vuxen. Om teven eller läsplattan alltid är på kan vi inte styra vad barnet tittar på.
- 3 UTGÅ FRÅN BARNETS ÅLDER.** Vi ska visa verkligheten på ett sätt som barnen förstår. Vi ska alltid visa barn i 3–5-årsåldern att vi själva står stabilt. Barnen ska förstå att även om inte världen alltid är säker så har vi vuxna i deras närhet kontroll. När barn når skolåldern börjar de reflektera över att det sker hemska

saker i världen. Då är det viktigt att vi ger dem hopp och visar empati. Det kan vi bland annat göra genom att försäkra dem om att de själva har möjlighet att hjälpa människor som har det svårt.

- 4 LYSSNA PÅ BARNET OCH LÅT DET PRATA SITT SPRÅK.** Lyssna till barnets oro. Konsekvenserna vid katastrofer och krig kan verka abstrakta för barn. De vill gärna koppla samman en katastrof eller ett terrorangrepp med saker de själva känner igen. De ”översätter” det till något som de kan relatera till. En terrorist blir kanske en ond trollkarl, vilket är helt okej. Som vuxen ska du alltså tänka på att använda ord eller begrepp som barnet själv förstår.

DET HÄR GÖR SOS BARNBYAR NÄR EN KATASTROF INTRÄFFAR

Flera katastrofer pågår just nu i världen, vilket säkert många av våra barn också lagt märke till. När en katastrof inträffar kan SOS Barnbyar ofta vara snabbt på plats, tack vare att vi redan finns på många ställen runt om i världen. Vi fokuserar då särskilt på barn som blivit separerade från sina föräldrar. Vi bistår med mat, rent vatten, tillfälligt boende eller hjälper familjer att hålla ihop eller att hitta varandra igen, om katastrofen skiljt dem åt. Vi organiserar också barnvänliga platser där barn får vara barn, mitt uppe i allt det svåra. Genom att berätta för ditt barn hur hjälpinsatsen går till så visar du också att det går att påverka situationen och att sprida hopp till drabbade.

Ekologisk gröt med julsmak

NU KAN ÄVEN DE ALLRA YNGSTA få smaka på julen. Med Alex&Phils äppelgröt med kanel smak stöder du dessutom SOS Barnbyar med 50 öre per förpackning. Gröten är ekologisk och lagad av noga utvalda råvaror, helt utan tillsatser. Den är god att servera som den är eller lätt värmd. Pris: 16,90 kronor.

Julglädje på lådan

Alla blir väl glada av att få ett riktigt julkort i brevlådan. Du kan sprida glädje till dina nära och kära och samtidigt stödja barn som lever i utsatthet genom att skicka en julhälsning med våra julkort från Hedlundgruppen. För varje såld box går 8 kronor till SOS Barnbyar. Julkortet finns bland annat på Apotea, Åhléns och Willys. Pris: 79 kronor.

SMART GÅVOBEVIS

Sprid hopp i jul genom att ge bort ett gåvobevis i julklapp. Du väljer själv om du vill ha ett att lägga under granen eller skicka det digitalt – ett smart alternativ för dig som är ute i sista minuten!
Läs mer på sos-barnbyar.se/jul.

KALENDER 2019

KONST UPPÅT VÄGGARNA

Det är den populära formgivaren Lotta Köhlhorn som står bakom motivet "vänmöns-ter" som finns på Akademibokhandelns väggkalender för 2019. Varje månad har olika motiv som går att riva av och skickas som kort eller ge bort. Extra fin är den eftersom en krona för varje såld kalender går till SOS Barnbyar. Kalendern är spiralbunden i formatet 150x430 mm. Pris: 159 kronor.

Gott på julbordet

Julens godaste senap är exklusivt framtagen av krögaren och kocken Henrik Arkåsen och kostar 39 kronor, varav 5 kronor per såld burk går till SOS Barnbyar. Om du dessutom kryddar dina saffransbullar med Apoteas saffran så bidrar du med 1 krona för varje sålt paket till SOS Barnbyar. Du hittar både senap och saffran på apotea.se.

Kärleksgåva för livet

NÄR JEANETTE, 39, och Björn, 38, skulle gifta sig startade de en egen insamling till SOS Barnbyar som gästerna kunde bidra till – istället för att köpa dyra presenter.

– Vi kände båda att vi ville ta tillfället i akt att göra något för barn. Vi har själva två små pojkar som vi vet växer upp under extremt privilegierade förhållanden. Vi letade efter en organisation där vi upplevde att även mindre bidrag skulle kunna göra en avsevärd skillnad för ett eller flera barn någonstans i världen. Därför valde vi SOS Barnbyar, säger Björn.

Brudparet fick fin respons och en gäst sa att det var den bästa bröllopspresent han någonsin gett.

– Andra hurrade och uppskattade möjligheten att deras bröllopsgåvor fick extra effekt i och med att Jeanettes arbetsgivare Google mycket generöst matchade gåvor, fortsätter Björn.

Totalt har bröllopet bringat in närmare 100 000 kronor till arbetet att stödja barn som lever i utsatthet. En riktigt fin kärleksförklaring till livet, tycker vi. ●

”JAG HÖRDE MIG SJÄLV FRÅGA OM JAG FICK TA ÖVER FADDERSKAPET”

Det var 1981 som Anna-Karin Sundman arbetade som dödsbo-utredare vid Socialtjänsten i Stockholm.

– Det här var ett dödsbo som saknade anhöriga. Eftersom den avlidna varit fadder hos SOS Barnbyar skulle jag ringa upp för att avsluta fadderskapet. Men istället

så hörde jag mig själv fråga om jag fick ta över det. Som tur var gick det att ordna.

Anna-Karin har aldrig ångrat sitt val. I takt med att fadderbarnen växer upp har hon fått nya. Totalt har hon följt tre fadderbarn genom åren.

Att vara fadder känns roligt och väldigt bra. Jag kommer att vara fadder så länge jag lever.”

– De två första var från Sierra Leone, en pojke och en flicka. Det senaste barnet är en jättesöt liten

flicka från Benin som jag har blivit fadder till alldeles nyligen.

Anna-Karin tycker att det är positivt att man lär känna barnen genom brev.

– Jag har sparat allt jag har fått genom åren och har nu en stor mapp med fotografier, teckningar och brev från mina fadderbarn. Jag har uppskattat alla hälsningar jag har fått, säger hon.

Ibland har hon själv skickat brev och fotografier på sig och sin familj.

– Att vara fadder känns roligt och väldigt bra. Jag kommer att vara fadder så länge jag lever.

Kan man flytta över fadderskap från en person till en annan?

S Det går bra att flytta över fadderskapet från en person till en annan. Kontakta givarservice så hjälper de dig.

Hur stor del av pengarna går till ändamålet?

S År 2017 gick 88 procent av de insamlade medlen till ändamålet, vilket motsvarar cirka 381 miljoner kronor.

Frågor & svar:

Hur gör jag om jag vill testamentera till SOS Barnbyar?

S Det behöver inte vara komplicerat att skriva testamente, det kan göras för hand eller på datorn. Det viktiga är att testamentet är skriftligt, undertecknat av testatorn och att testamentet är bevitnat av två samtidigt närvarande vittnen som själva inte står med i testamentet. Vill du testamentera till SOS Barnbyar så anger du vårt organisationsnummer 802405-7815. För mer information, se sos-barnbyar.se/testamente.

Vad händer med fadderskapet när man dör?

S Oftast får vi information via folkbokföringen om att en fadder har dött. Då skickar givarservice ett brev till dödsboet och frågar om någon inom familjen vill ta över fadderskapet eller om de vill att vi avslutar det.

Har du en fråga om fadderskap eller vårt arbete?

Mejla till SOS Barns redaktör johanna.perwe@sos-barnbyar.se så kan din fråga publiceras i kommande nummer. Alla frågor publiceras anonymt.

BARNSIDAN

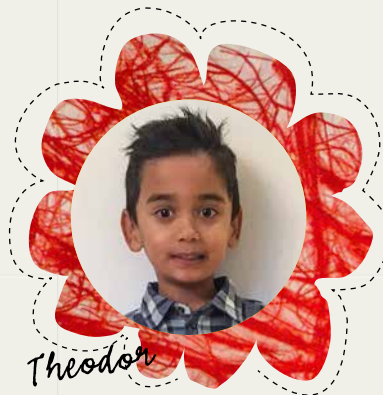
Barnfrågan Varför tjarar vuxna?

Läggdags, grönsaker, tandborstning, läxor, läggdags, grönsaker ...
Vuxna är bra på att tjata. Men varför gör de det, egentligen?
Vi frågade några barn varför de tror att vuxna tjarar.

SANDOR, 10 ÅR:

– Mamma och pappa tjarar för att dom bryr sig om mig och mina systrar. Jag har i alla fall lärt mig en sak: att inte glömma gymmapäsen på måndagar.

THEODOR, 5 ÅR:

– Vet inte. För att jag inte kommer när de ropar. Mamma och pappa tjarar om att jag ska gå och lägga mig, men jag vill inte. Jag vill leka.

LEIRE, 7 ÅR:

– Vuxna behöver tjata för vi lyssnar inte alltid på vad dom säger! Föräldrar vill skydda sina barn, därför tjarar dom.

BENJAMIN, 5 ÅR:

– Jag vet inte. Det är tråkigt och jobbigt när de vuxna tjarar. Mamma blir arg.

VILGOT, 10 ÅR:

– Mammor och pappor tjarar för att de tycker om barnen och för att barnen ska lära sig saker. Jag tror att föräldrarna tjarar för att barnen inte lyssnar.

INES, 7 ÅR:

– Det kan vara jobbigt med tjar, men man lär sig något viktigt! Föräldrar tjarar inte för att vara elaka.

P.S. På sidan 12 står det hur du kan ge fler barn en vuxen som tjarar, kramar och bryr sig!